

Nr. 10/1968-69

LAGUTSKOTTETS betänkande nr 10/
1968-69 med anledning av landstings-
mannen Bertel Boman m.fl:s hemställ-
ningsmotion angående åtgärder för för-
nyande av lagen om utövande av lös-
ningsrätt vid överlåtelse av fastighet
i landskapet Åland. (Motion nr12/1968).

Med anledning av ovannämnda hemställningsmotion, varöver Lands-
tinget inbegärt utskottets utlåtande, får utskottet, som i ärendet
hört lantrådet Martin Isaksson och äldre landskapssekreteraren
Jan- Erik Lindfors, vördsamt anföra följande:

Tillämpningen av lagen om lösningsrätt har blottat många brist-
fälligheter i lagen. Visserligen har skyddet gentemot främlingars
jordförvärv i något fall kunnat förverkligas på så sätt, att för-
värvarn efter det lösningsanspråk anmälts blivit tvungen att
överlåta fastigheten till person, som innehar åländsk hembygdsrätt.
Men flera exempel kan påvisas, där ilösningsrätten genom åtgärder
från förvärvarns sida kunnat göras betydelselös. Uppenbarligen
borde vissa, redan kända luckor i lagen fyllas ut genom komplette-
rande stadganden.

Också de bristfälliga stadgandena om förfarandet i dessa ärenden
medför svårigheter såväl för sökanden som för de myndigheter, som
har att taga befattning med verkställigheten av lagens stadganden.
Även dessa stadganden borde revideras och kompletteras för att för-
farandet skall bli reglerat på ett ändamålsenligt och entydigt
sätt.

Motionärerna önskar dock gå längre än så vid en revision av
lagen. Det torde också vara riktigt, att det för alla parter vore
tryggare om man kunde övergå till att förvärvet prövas i ett ti-
digare skede, redan före lagfarten. Därmed kunde betydande förde-
lar vinnas. Framför allt synes det numera vara förenat med stora
kapitalbehov att på ett verksamt sätt ingripa med inlösningsanspråk
i de fall, då sådant är påkallat. Detta skulle undvikas med en
prövning på förhand.

Under åren 1963 - 31.10 1967 har sammanlagt 277 tomter av
växlande storlek sålts till personer, som saknat åländsk hembygds-
rätt. Av dem har 108 utverkat dispens medan 169 tagit risken av in-
lösen. Under sagda tid har veterligen inte ett enda fall lett
till inlösen men 10 inlösningsanspråk har anhängiggjorts.

Utskottet har i detta sammanhang erhållit en redogörelse för de principer, som varit vägledande för landskapsstyrelsen vid beviljande - och avslående - av dispensansökningar från personer, som saknar åländsk hembygdsrätt. Därvid har också framkommit att samma principer varit vägledande vid avgivande av utlåtande över ansökningar, som avse tillstånd för utländska medborgare att äga och besitta fast egendom. Det synes utskottet som om de av landskapsstyrelsen följda principerna gott kan anses hållbara och har utskottet inte ansett sig ha anledning att föreslå övergång till någon annan inställning i principfrågorna. Det måste dock konstateras, att avgörandet i enskilda fall i hög grad blir beroende av de just i det fallet föreliggande faktiska omständigheterna. Då jämväl självstyrelselagen förutsätter en prövning från fall till fall, är detta helt i överensstämmelse med lagens krav. Landskapsstyrelsen har också vaksamt följt utvecklingen på området och är beredd att vidtaga sådana åtgärder, som utvecklingen kan påkalla.

På senare tid har i flera fall enskilda personer anmält om inlösen medan tidigare endast landskapet och i något fall kommunen använt sig av denna möjlighet. Man måste dock räkna med, att om utvecklingen fortsätter i den riktning, som kan utläsas av siffrorna för åren 1963 - 1967, kommer antalet av främlingars fastighetsförvärv att öka från år till år och enskilda personers möjlighet att inverka på den allmänna utvecklingen blir synnerligen begränsad. Landskapet kommer att få bära huvudansvaret för utvecklingen och för ändamålet kommer då att erfordras betydligt större anslag ur enskilda medel än vad som är fallet idag. Särskilt kännbart blir kapitalbehovet i det fall, att större områden inköpas av främmande bolag för exploatering.

Motionärernas förslag är till syftet överensstämmande med landstingsmannen Gunnar Häggblom m.fl:s hemställningsmotion nr 4/1962, vilken då omfattades av lagutskottet (bet. 9/1962). Utskottet har inte funnit anledning att revidera den ståndpunkt, som då omfattades av landstinget, i något avseende och finner en revision av lösningslagen i dag än mer brådskande än då. Det mest ändamålsenliga vore enligt utskottets uppfattning, att frågan till först skulle beredas i en av landskapsstyrelsen tillsatt kommitté för att skapa en bas för arbetet i en blandad kommitté med medlemmar såväl från statens som landskapets sida. I detta fall, då såväl lösningslagen som självstyrelselagen kommer att beröras, torde en sådan kommitté bli nödvändig för utformningen av det slutliga förslaget till ny lösningslag.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå,

att Landstinget måtte hemställa hos landskapsstyrelsen om åtgärder för åstadkommande av en totalrevision av lagen om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet inom landskapet Åland.

Mariehamn, den 26 november 1968.

På lagutskottets vägnar:

Nils Dahlman

Rolf Sundman

Närvarande i utskottet: ordföranden Nils Dahlman, viceordföranden Eliel Persson samt ledamöterna Bertel Boman, Karl Sundblom och Edw. Östling.